Querit tercio. Utrū ꝓsuete ꝓprietates casus ⁊ fortune: insint ipsis simpliciter ⁊ vere. Pro parte affirmatiua videt esse phs in littera qui ponit sex ꝓprietates. quarum tres attribuūtur fortune a sapientib⁹. ⁊ tres a vulgaribus. Prima q eius qō est a fortuna cause sunt infinite Secūda q fortuna est imanifesta hoīb⁹. Tercia q a fortuna nihil dicit esse vel fieri. Quarta q fortuna ē sine ratione. Quinta q fortuna aliq dicit bona et aliqua mala Sexta q fm excessum quidā dicūtur habere eufortuniū. alij dicūtur habere diffortuniū. Sed ꝑ parte negatiua arguit. q aliqua istaꝝ ꝓprietatū ꝓtradicūt veritati. vt ꝑz manifeste de tercia. ergo nō sunt oēs simplr vere.

Maior. Tres prime proprietates fortune: fm quēdā sensum sunt admittēde. Minor Reliqua tria quodāmodo recte dicuntur: que fortune vulgariter attribuūtur. Conclusio Igit sex ꝓprietates fortune ꝓsuete. nō sunt in toto vere nec in toto false

Maior patz. q effectus fortuitus habz cām ꝑ accidens. et q infinita vni accidūt. hinc est q effectus fortuiti dicūtur esse quodāmodo infiniti. ⁊ q infinitum fm q hmōi est ignotū. inde est q fortuna dicit hoīb⁹ imanifesta Quia etiā causa ꝑ accidens non ꝓprie dicit cā. hinc est q q̄dāmodo verū ē nihil ꝓuenire a casu ⁊ fortuna. Et ita iste tres ꝓprietates ex eadē radice pullulant. videlz inq̄tum fortuna dicit causa ꝑ accidens. Minor patet. q fortuna dicit sine rōne. pro eo q effectus fortuitus ꝓuenit extra semp et frequēter. ratio aūt tantūmodo est respectu eoꝝ que sunt semp ⁊ frequēter. sexto methaphisice. Q aūt aliqua fortuna dicit bona vel mala. et q aliq dicūtur habere eufortuniū ⁊ diffortuniū satis experimē taliter est vulgatū Conclusio sufficienter patz ex pli batis. Silr quid sit dōm ad rōem satis relinqtur notū.

Querit quarto. Utrū inter casuz et fortunā: cōueniat ponere differentiā. Pro parte affirmatiua est Aristoteles in littera qui ponit duplicē differentiā inter casum et fortunā. Sed pro parte negatiua arguit. q oīs fortuna est casus. ergo male assignātur differētie inter illa tā q̄ inter oppōsita. Tenet ꝓsequētia. q vnū oppositoꝝ nō verificatur de alio.

Maior. Fortuna reperitur proprie: respectu agentiū ex deliberatiōe. Minor In agētib⁹ nō fm ꝓpositum: ptingit euenire casum ⁊ eius effectū. Conclusio. Licet igit casus sit in plus q̄ fortuna: tñ ptingit eoꝝ fieri distinctionē sicut iter oppōsita

Maior ꝓbat. q fortuna solū reperit vbi ꝓuenit bene vel male esse fortunatū respectu illarū rerū quib⁹ ꝓuenit esse felices. sed illa solū ꝓueniūt agentib⁹ fm ꝓpositū et ex deliberatione. igit. Maior ꝓbat. q fortuna vel est felicitas vel est ꝓpe felicitatē. Unde illi qui ponūt felicitatem in reb⁹ exterioꝝ ⁊ coꝝporalib⁹ fortune subiectis. illi fortunā dicūt eādem felicitati. Qui vero ponūt felicitatē in operatione practica ipsius intellectus. dicunt cōiter q fortuna est ꝓpe felicitatem inq̄tum bona fortune subseruiūt practice felicitati. que negotiat circa ꝓpriā salutē boni cōis. Correlariū Hinc ꝓpriata bestie et pueri nec fatui: dicūtur ꝓprie fortunati. Patz q nulli ille ꝓpetit agere ex deliberatiōe ꝓcura. Et si q̄nq̄ ipsis attribuat esse fortunatum. hoc est transsumptiue. Sicut prorotus quidā phus dixit eufortunatos esse lapides ex quib⁹ fiūt are. id est altaria. Illos vero infortunatos q̄ ꝓculcātur pedib⁹. Minor patz exemplo Aristotelis q equus casu venit ad stabulū qui manēs in pratis fuisset a lupis devoratus. Similiter si tripeda cadat tali modo q ꝓueniat sessioni. hoc est a casu. q nō cecidit sub respectu sedendi. Correlariū. Comparatiue loquendo sic eius qō est a casu. causa dicit intra: sed eius qō est a fortuna causa dicit extra. Patz q in agentib⁹ naturalibus ꝓprie dictis. que scz agūt sine cognitiōe ꝓcura est determinata forma eis innata ꝑ naturā. que est principiū suarū operationū. Sed agentia fm ꝓpositū accipiūt talē formā ab obiecto et instituūt nūc hanc nūc illā formam pro libitu sui beneplaciti. et sic habēt cām quodāmodo extra. scz obiectū mouens. Conclusio ꝑz quo ad primā partē. q casus q̄tum est de se indifferenter est tam agentiū fm ꝓpositū q̄ nō fm ꝓpositū. sed causa fm ꝓpositū respectu effectus nō ptenteri dicitur ꝓprie fortuna. Ideo iuxta regulā thopicā alterū mēbrū potest appriari his que agūt non fm ꝓpositū Correlariū. Sēp fm rōnem frustra ⁊ vanū: distinguūtur ꝓtra fortunam et casum. Patz q vanū vel frustra dicit inq̄tum nō attingitur finis intentus. sed fortuna est respectu effectus ptingentis. Ad rōnem q̄d sit dōm ꝑz ex copulatis

Que autē quatuor sunt cause et quot sunt.

Querit primo. Utrū phisica cōsideret omniū causarū genera: et que sit cuiuslibz causa prima. Pro parte affirmatiua est phi sentētia. Sed ꝑ parte negatiua arguit q methaphisic⁹ habet ꝓsiderare de causis. ergo nō phisicus. Secūdo sic. q phisica est sciētia spēalis sicut mathematica. sed mathematica vnā solam cām ꝓsiderat. scz formalem. ꝑ quā diffinit ⁊ demōstrat. ergo etiā phisica vnā solam cōsiderat.

Maior Subiectū naturalis phie: dependet necessario ex q̄tuor generib⁹ cause Minor. fm phisice sciētie potestatē: ꝓuenit ex quolibet genere cārum facere demonstrationē Conclusio. Igit in qlibet genere cause pt phisica: ꝓsiderare ꝓtracte que sit prima causa.

Maior ꝓbatur q subiectum phie naturalis est ens mobile. sed ens mobile necessario habet materiam. quia qō est mobile est in potentia ad formā que acquirit per motū. Siliter hz formā. q motus est ad formā. Etiaz habet cām efficientē. q motus est actus mobilis a mouente. Et q agens agit ꝓpter finē. sic motus dependet in ordine ad finē. Minor ꝓbat. q eius dē rationis est demonstrare ex aliquo genere et assignare ꝓpter quid cir a effectū eiusdem generis. sed phisicus assignat quia ⁊ ꝑ quid in quolibet genere cause. ergo ꝑ quolibet demōstrat. Minor ꝓbat q phisica ꝓsiderat q est tonitruū et ꝓpter quid. et q elementa sunt coꝝruptibilia et ꝓpter quid. et ita de alijs Conclusio ꝓbat. q phisica habet

reddere ꝓpter quid circa effectus naturales. vt patuit. et q̄ nō subalternat alteri scientie. hinc est q̄ sue potestatis est resoluere ad ꝑmas causas in suo genere. vt si petatur quare plūbū vel sīle mixtū naturaliter appetit moueri deorsum. Respōdetur q̄ natura elementi ꝑdominātis sic inclinat. Et si querat quare natura elemēti prędominātis est talis inclinationis. dicet q̄ hoc est q̄ terra habet grauitatē ꝑ q̄litate motiua: que motiua est deorsū vt ꝓz ad experientiaz. et ibi est status. Et pari mō posset declarari in alijs phisicalib⁹ Corrolariū. Deret naturalis doctrina: vero nōie dici scia. Patz. q̄ processus rōnis intantū dr scientificus inq̄ntū est cārum ꝑsideratiu⁹ vt dicit in ꝓhemio metaphisice. sz phisica ꝑsiderat omniū causaꝝ genera. ergo ꝓz ꝓpositū. Ad rōnes Ad ꝑmā dicendū. q̄ phisica ꝑsiderat quatuor causas ꝓtracte. sz ꝑut ꝓtinent ad motū z materiā sensibilē. sed metaphisica ꝑsiderat illas incō tracte. et ergo potestas metaphisice habet suū imperiū vbi deficit ꝑsideratio phisice. Ad ſcdam dicit q̄ nō est sīle de mathematica z phisica. quia phisica ꝑsiderat entia mouētia z mota generabilia z corruptibilia. que dependent a quatuor causis. vt ad lōgum declarat in textu

Querit secūdo. Utrū cōueniat natura: ꝓpter finē ꝓtentū agere. Pro parte affirmatiua z vera est pbus in littera Sed ꝑ parte negatiua arguit motiuis antiq̄ de quib⁹ videbit in sequentib⁹

Maior. Actio nature ordinata: fit a determinatis principijs et per media debita **Minor.** Finis imponit ordinē: his que sunt ad finē **Cōclusio.** Igit neccārijs motiuis cogimur ꝓcedere: naturā ꝓpter finē ꝓintētū agere

Maior ꝓz ex rōnib⁹ phi. quia nō statim a ꝑncipio est aīal. neq̄ semen a ꝑncipio est indurati. neq̄ etiā ex semine oliue fit aīal aut ecōtra ꝓpter ordinē ꝑfixum a natura. Etiā nidus fit ad custodiaz ouoꝝ. et ova custodiūtur et incubant ꝓpter pullos. Minor ꝑbat. q̄ finis est ꝑmū in intentiōe agentis z vltimū in executiōe operis. ꝯ oportet omnia media fieri ꝑm exigentiam operis. Conclusio relinq̄tur nota ex q̄nq̄ rōnib⁹ phi quib⁹ ostendit q̄ natura agit ꝓpter finē. de quib⁹ videatur in copulatis

Corrolariū. peccāt sophistica antiquoꝝ motiua: nō fieri ꝓpter finē nature opa. Patz. q̄ phs ꝓtra primū motiuū ꝓcedit q̄tuor rōib⁹. et sīl reꝓbat alia duo motiua. igit corrolariū verū. Et ꝑ hoc soluūtur rōnes que possunt fieri ꝓtra veritatē quesiti.

Querit tertio. Utrū natura' ꝓtendat mōstrum: ex pte materie ꝓtinētis vel efficiētis ꝑductū. Pro pte affirmatiua sunt autores phm exponētes. Sed ꝑ pte negatiua arguit. q̄ monstrū in sua rōne importat defectibilitatē respectu sue spēi. et ꝑ ꝓsequēs rōnem mali. sz malum nō ꝓintendit. igit ꝛc. Pro resp̄sione ponūtur duo discursus. Primus

Maior. Natura particularis materialiter intendit monstrū: qđ est ꝑm quid dictū **Minor** Ulis natura intendit formale monstri: ꝑ ut cedit in decorē vniuersi **Cōclusio.** Quāuis igitur fiant simpliciter monstra. tū ꝑm q̄ hiusmodi nō intēdūt absolute ab aliq̄ natura

Maior ꝓz. q̄ natura particularis nutrit et auget illā partē in qua est deformitas. Sicut digit⁹ curu⁹ nutrit z auget sicut alios alioꝝ. et ꝑ hoc intelligit q̄ intēdit bonū talis subiecti cui inest deformitas mōstruosa **Minor** ꝓz dupl'r Primo q̄ aliqđ exit metas z ordinē cause inferioris qđ tū remanet sub ordine cause superioris. sicut aliq̄ sunt extra potestatē baliui que tū remanet sub potestate ꝑncipis. sic etiā aliq̄ exeūt intentū nature particularis. sicut est ꝑductio femine. que tū sunt ꝓintēta a natura vt q̄ natura vlis intendit bonuz totius spēi. et sic intendit sexū femineū. vbi spes ꝓtinuari nō posset sine ꝓmixtione vtriusq̄ sexus. Secūdo ꝓz. q̄ bona magis eluescūt ꝑ mixta malis. ꝯ natura vlis ꝓmittit mala. Conclusio ꝑbat ꝑ rōnem ꝑ pte negatiua factā. q̄ ipsa nihil aliud ꝑbat q̄ q̄ mōstrū nō est simpliciter z absolute ꝓintentuz qđ ꝓcedimus Sequtur secūdus discursus

Maior. Contingit naturaz peccare: ex pte ꝓtinentis et ꝓpter indispōnez materie **Minor** Plerūq̄ pueniūt monstra: ꝓpter causam efficientē et alia extrinseca **Cōclusio** Monstra igit ꝓueniunt qñq̄ ex parte materie: qñq̄ ex parte ꝓtinētis et efficientis cause

Maior ꝓz. q̄ ꝓtinēs est matrix in q̄ materia qñq̄ iacet dispersa et inordinate posita. et ꝑ ꝑs sequtur inordinatio in effectu. Silīter ex parte materie. q̄ materia qñq̄ est nimis multa et qñq̄ nimis modica. licet virtus agentis ex pte sui nō sit culpāda. Etiam qñq̄ est nimis mollis et qñq̄ nimis dura. z sic de alijs dispōnib⁹ ex q̄b⁹ fit inobediens virtuti agentis. Minor patz. q̄ esto q̄ materia ex parte sui bene se haberet. ꝓtingit euenire q̄ virtus patris sit nimis debilis. et ita nō sufficit formare articulos z mēbra corꝑoris. et tūc nō fiūt digiti in manu. Vel ꝓtingit esse aliquā influentiā celestē ꝓtrariā formationi agentis. vt si regnet influētia ꝓpicia generatiōi porcorū. tūc nascent homines cū vultu longo ad modū porci Conclusio in oib⁹ particulis ꝓz ex dictis

Querit quarto. Utrū in reb⁹ naturalib⁹ rō necessitatis: sit ex materia vel ex pte finis. Q̄z sit ex parte finis patz ꝑ ꝑm duab⁹ rōnib⁹. Prima q̄ sicut est in artificialib⁹ ita est in naturalib⁹ sed in artificialibus sumit necessitas ex parte finis. vt ꝓz de serra. q̄ rō necessitatis serre ē dividere dura. ꝯ etiā in naturalibus oritur necessitas ex pte finis. Secūda rō. q̄ sicut se habet ꝑncipiū in demōstrativis et in disciplinabilib⁹. ita se hz finis in agibilibus et naturalib⁹. sed in demonstrativis necessitas ꝓclonis sumit a ꝑncipijs. ergo in agentib⁹ naturalib⁹ tota rō necessitatis sumit ex fine. Sed q̄ sumat ex parte materie ꝑbatur. q̄ multi effectus oriunt z pueniūt ex pte materie et in materiā reducunt sicut mors z corruptio

Maior Juxta exigentiā materie fit variatio operandi in naturalib⁹: pari mō sicut in artificialib⁹ reb⁹. **Minor.** Simpliciter ꝑm finis rōnem: naturalia accipiūt ordinē et dispositionē **Conclusio.** Igit ordo ꝓcedendi nature est aliqualiter ꝑ materiaz: sed ex fine sumit ꝑncipalius rōnem suam

Maior patz p Aresto telē in textu. Secō patz quia idez est ꝓcessus nature z artis. qz si natura faceret domū faceret eam eodē mō quo fit ab arte. et si ars posset facere hominē vel equū siliter ꝓcederet sicut natura. Et cā vtriusqz est. qz ꝓprius actus vult fieri in ꝓpria potētia seu materia. Etiā natura facit de possibilibꝫ semp qđ melius est. et nō ꝓformat se ꝑditōi materie fm qđ talis materia exigit z nata est ꝓuenire ipsi forme. Sic etiā ars formam serre introducit in materiā ferreā que est dura. Minor pz in exemplo qđ antiq̄ ꝑ se nitūtur adducere. Verbi grā in domo ꝓsentimus eis qđ grauiora locātur deorsum z leuia sursum. sed nisi talis dispositio ꝓferret ꝓuenientiaz finiꝫ ꝓter quā domus edificat. nullatenus talis dispositio obseruaret. Et est finis ipsius domus diuturna ꝑmanentia domus. ad ꝑseruādū inhabitantes a cauматibꝫ et imbribꝫ z aliꝫ impedimentis Conclusio pz siliter sicut i artificialibꝫ. qz duricies et grauitas lapidis requirit qđ materia sic dispositа ponat inferius et deinde leuia supius. sed tū talis ordinatio resoluit in aliā causam ꝑncipaliorē. videlz qđ tali dispōne existente diutius ꝓseruatur domus in esse vt posset ꝓseruare inhabitantes a multis nocumentis. Siliter forma serre non induceret ferro nisi materia esset dura. sed hoc nō est ꝑncipaliter ꝓpter materiā. sed nisi esset in tali matrria forma serre nō esset vtilis ad finem in quē ordinat. Et pari mō est in naturalibꝫ. igit ꝓclo vera Corrolariū ꝑmū. Quāuis sint qđam ꝓuenientie finiū z ꝑncipioꝝ: tū in ipsis manēt differentie quarūdā ꝓprietatū. Prima ps corrolarij pz multipliciter. Primo qz sicut rōcinando ꝓcedit a ꝑncipio in ꝓclusionē in disciplinabilibꝫ. sic in via rōcinatōis inter finem et media eius ꝓcessus incipit a fine z ꝓgreditur versus media. Nam ꝑmo medicus intendit sanitatē. q̄ haberi nō potest nisi materia peccāte expulsa. ad cuius expulsionem requritur potio amara. sed potio amara nō operabit nisi materia sit mollificata. ꝓter qđ oportet prelibare aliquas siropas q̄ effectū debitū nō attingūt nisi precedant diete. precipit ergo medicus infirmo vt abstinentiam custodiat. et ab illa incipit exterior executio. Secūdo. sicut ꝑncipijs existentibꝫ veris ꝓclusio erit vera. ita si finis sit bonus. id est habeat bonitatē. etiaz media fm qđ hmōi erūt bona. Tercio sicut ꝑncipia sunt cause veritatis que est in ꝓclone. ita bonitas finis est causa bonitatis respectu mediorum. fm qđ media sunt ad illum finē. Similiter sicut ꝓclo potest esse vera licet ꝑmisse non sint vere. ita ꝓtingit ꝑ bonū mediū ꝓuenire ad malū finem. Sicut ypocrita acquirit vanam gloriā z famā apud populū per bona silia operibꝫ bonoꝝ Secūda ps eiusdem corrolarij patz ꝑmo. qz in doctrinis nō est nisi vnus ꝓcessus. fz respectu finiū est duplex ꝓcessus. Secūdo qz aliter accidunt est et nō est circa fines et ꝑncipia. Tercio qz si ꝓmisse sint vere. oportz ꝓclonem simplr esse verā. sed non oportz qđ si finis sit bonus. qđ mediū simpliciter sit bonū qz nō est furandū ꝓter dare elemosinas Corrolariuz secūdū. poni debet materia que vocat ꝓmunis: in qbusdam diffinitōibꝫ bonis. Patz qz qđam diffinita cōcipiūt ꝓfuse et indistincte materiā. et ꝑ ꝓsequens in diffinitione que explicat occulta in diffinito oportet ponere talē cōmunē materiā. vt si dicat serra est quoddaz artificiatum dentatū ferreū ad inscisionem lignoꝝ. aut domus est qđ ꝓpositū ex lignis et lapidibꝫ Ad rōnem dōm qđ materia hz suā necitatē quā dat effectui a fine. z ḡa fine est simpliciť z ꝑncipaliť rō necitatis. Et hec de dubijs secūdi.

Quoniā aūt natura est principiū mo

Circa initiū tertii

libri phisicoꝝ Queriť primo. vtrum eaz qui habet motus ignorantiam: necesse sit ignorare naturam. Pro parte affirmatiua est phūs in littera. Sed ꝑ ptē negatiua arguitur dupliciter. Primo natura non dependet a motu in essendo. ergo nec in cognoscendo. Antecedens probatur. qz natura est ꝑncipium motus. Sed ꝓsequentia patet. qz eadem sunt ꝑncipia essendi z cognoscendi. Secūdo sic. sicut natura est principiū motus. ita etiā est ꝑncipiū quietis. ergo sicut natura cognoscit ꝑ motum. ita potest cognosci ꝑ q̄rem. et per ꝓsequens ignorato motu non est necesse naturam ignorare. Tenet ꝓña. qz natura ꝑt cognosci ꝑ quietem.

Maior Id quod est natura potest esse cognitum: ab eo qui actu non cognoscit motū.

Minor. Ex necessaria ꝓcluditur ꝓsequentia: qđ ignorato motu ignoratur et natura.

Conclusio. Non est igit necessariū necessitate cōsequentis sed ꝓsequētie: si ignoret motus naturam ignorare.

Maior probat. qz forma et materia possunt cognosci prout sunt principia substātie: nō habēdo ꝓsiderationez de motu. et tūc id qđ est natura cognoscitur absqz motu

Minor ꝓbatur. qz illa est necessaria ꝓsequētia. motꝰ ignorat. ergo et natura. Patz qz natura ꝓsignificat motum qui est de rōne nature. sed ignorata diffinitiōe necesse est diffinitū ignorare Conclusio patz quo ad primā partē. qz illa nō est necessaria. natura ignorat. cū sit in materia ꝓtingenti. sed in ꝓpōnibꝫ de materia ꝓtingenti potest esse necessaria consequētia. vt dicendo si sortes currit sortes mouetur. et talis necessitas ꝓsequētie est in ꝓposito Corrolariū primuz. determinare de motu et mutatione: pertinet ad foꝝ naturalis scientie. Patz qz hec scientia intendit de natura et rebꝫ naturalibꝫ. sed motus ꝑtinet ad rōnem nature intantū q̄ ignorato motu necesse est naturā ignorare. Etiā omnis ꝑfecta scientia considerans de aliquo ꝓsiderat etiā quecūqz sunt de rōne illius et omnia illa a quibꝫ eius cognitio dependet. sed cognitio nature dependet ex cognitiōe motus. ergo corrolariū verum Secūdū corrolariū. Spectat ad phīcū determinare: de infinito loco vacuo et tempore Patz qz illa q̄tuor vel habent per se ordinem ad motū. vel motus hz ordinem ad ipsa. vt sufficienter declarat circa textū. igit.

Ad rōnes. Ad primā dicendū. q̄ procedit de ordine cognitiōis sumpto ex parte cognoscibilis. qui est a priori sed ex parte cognoscentis z a posteriori verificat dictuz phī Ad secām dicit negando vltimam ꝓsequentiā. qz quies nō potest cognosci nisi ꝑ motū sicut ꝑuatio ꝑ suuz habitū. ideo ignorato motu necesse est ignorare quietem et per ꝓsequens naturam

Querit secūdo. Vtrū phūs volēs diffinire motū: ꝓuenienter ꝑmittat tres diuisiones entiū. Pro pte affirmatiua est phūs in littera. qui ponit tres diuisiones Prima est diuisio entis ꝑ actū z potentiā. Secūda est diuisio entis in actū ꝑ decē ꝑdicamenta. Tercia est diuisio vnius generis entiū. scz relatiuoꝝ penes coꝝ ꝑdicamenta. qz q̄dā

relatiua fundãtur in ẽntitate. ⁊ q̃dam in actiõe ⁊ passiõe

Sed ꝓ pte negatiua arguit̃ ꝓmo. qz ens in potẽtia nõ est ens. qz ens dr ab existendo. g̃ male ponit̃ ꝓma diuisio.

Secõo sic. phus q̃nto metaphisice pus diuidit ens in decẽ p̃dicamenta. et postea vnũq̃q; in ens in potentia ⁊ ens in actu. g̃ hic male subuertit hũc ordinẽ Tercio sic phs hic nõ ponit oẽs modos relatiuoꝝ. g̃ tercia diuisio est insufficiens. Añs ꝑz ex q̃nto metaphisice

Maior. Via diuisiua ẽ diffinitõi multũ ꝑ picia: Minor. Ex triby phi diuisioniby: ꝑt aliqualiter cognosci natura ipsius motus.

Conclusio. Igit̃ ad venãdum motus diffinitionẽ: ꝓueniens fuit ꝓmittere triplicem famosam diuisionem

Maior relinq̃tur nota ex phõ secõo posteriorꝝ. vbi manifeste habet̃ q; diffinitio multũ iuuat ad cognoscendum qõ q̃d est. Sed minor ꝓbat̃. qz ex ꝓma diuisione cognoscit̃ q; motus est aliquid scilz ens. ex secũda habet̃ q; est reducibilis ad p̃dicamentũ. ex tercia q; motus cõsistit in ꝓpatione siue habitudine mouẽtis ad motũ. Et sic patz q; iste diuisiones ea ꝓtinẽt̃ que valde subseruũt ad ꝓstituendũ diffinitõem motus. vt patebit infra circa diffinitionẽ motus Conclusio relinq̃tur nota Corrolariũ ꝓmũ. Ens diuidit̃ ꝑ actũ ⁊ potentiã: rangz ꝑ diuisionez sufficiẽter assignatã. Patz ex declaratõe ꝓme diuisionis

Secũdũ corrolariũ. Ens diuidit̃ in decẽ p̃dicamẽtoꝝ genera: sicut in ea que realiter sunt ꝓmo diuersa. Patz ꝑ Aresto. hic in littera expl̃se hoc asserentẽ. Dicit em̃ q; nullum est cõe in his p̃dicamentis accipere. Et ponit sctus Thomas in isto passu Aresto. vnã sufficientiã quã recitaui in copulatis veteris artis. quare nõ est necessariuz eãdem hic repetere. Corrolariũ terciũ In ẽntitate actione ⁊ passione: fundat̃ relatiuũ fm esse. Patz inductiue qz duplũ et triplũ fundant̃ sup ẽntitatẽ. sed pater ⁊ filius fundãtur sup actionẽ ⁊ passionez. scz sup genuisse ⁊ genitum esse. Similiter dñs et seruus sup coercere et coerceri.

Ad rõnes Ad ꝓmã dr. q; ens captũ maxime trãscendenter ꝑ quolibet intelligibili. verificat̃ etiam de illo qõ est in potentia. Ad secũdaz dr. q; illa mutatio ordinis ꝓuenit ex equiuocatiõe entis. similiter ex eq̃uocatiõe actus et potentie. de quiby habet alibi videri Ad terciã dicit̃. q; phus hic solũ ponit illos modos relatiuorum qui ibi sufficiunt ad notificandũ q; motus et mobile sũt relatia

Querit̃ tercio Utrũ motus sit idem cũ suo ad quẽ termino et semꝑ eiusdem generis cũ eo. Pro pte affirmatiua arguit̃ auctoritate phi hic et in quinto phisicorꝝ. vbi dicit q; motus denoiat̃ a termino ad quem ⁊ capit̃ spẽm ab illo tangz ab aliquo indiuisibili. Sed pro parte negatiua arguit̃. qz motiuũ est res successiua. et desinit suo termino ad quem existente. ⁊ ipse terminus est res ꝑmanẽs. g̃ nõ sunt idem. Tenet ꝓña. qz hñt oppositas ꝓditiones.

Maior. Motus acquisitiuus forme et suꝰ terminus ad quẽ: ꝓuenũt fm naturã fm genꝰ et spẽm Minor. Motus localis ꝓuenit cũ suo ad quẽ termino: in natura et genere ꝑportionabiliter loquendo Conclusio. Quãuis igit̃ motus et suus terminus ad quem distinguant̃ ratiõe: sunt tñ eiusdẽ generis et essentie.

Maior ꝓbatur inductiue. qz motus calefactiõis est eiusdem nature eiusdẽ generis et eiusdẽ spẽi cũ caloꝛe ad quẽ terminat̃. Et siliter generatio est eiusdẽ materie cuz forma ad quã terminat̃. Cuius rõ est. qz ꝑfectũ et imꝑfectũ respectu eiusdẽ forme nõ variãt spẽm. sed motꝰ est actus imꝑfectus. terminus aũt ꝑfectus. vt patebit infrius. Dicit̃ aũt in maiore (motus acquisitiuus forme) ꝓpter corruptionẽ que est ad non esse. et ita debet eius iudiciũ dari potius penes terminũ a quo. eo q; terminꝰ ad quẽ nõ est ꝑ se intentus. Minor ꝑz. qz vbi dr circũscriptionẽ facta a loco in locatũ et motus localis est acquisitio tal̃ circũscriptiõis. Est tñ notandũ q; intentio ipsius mobilis nõ est ad ipsam circũscriptionẽ tãtũmodo acceptam. sed vt ꝑ eã mobile ꝓsequit̃ influxui celesti sibi ꝓuenienti. aut ꝓut habet debitũ ordinẽ cũ aliꝭ corporiby vniuersi. et fm hoc ꝓpletus terminus ad quẽ in motu locali includit̃ res pluriũ p̃dicamentoꝝ. scz aliquid de secũda specie q̃litatis et aliquid de relatione. Conclusio quo ad primã partẽ ꝓbatur. qz differũt fm ꝑfectũ et imꝑfectum. siliter fm tendentiã et nõ tendentiã. et ideo constat non manere motũ et tamen manere terminũ ad quẽ Sed secũda pars sufficienter est ꝓbata ꝑ predicta.

Corrolariũ. Minus bene dicit̃ motũ esse fluxum: forme fluenti supadditum. Patet. qz si motus significaret fluxũ supadditũ forme. tũc nõ susciperet spẽm a termino ad quem. qz ille fluxus realiter distinguitur a termino ad quẽ. cũ fluxus sit in vno p̃dicamento. ⁊ terminꝰ ad quez in alio Ad rõnem dõm. q; soluz ꝓbat distinctionẽ rationis inter motũ et terminũ ad quẽ. quã quidẽ distinctionem admittit cõclusio

Querit̃ quarto. Utrum diffinitio motus ꝓma: in q̃ dicit̃ q; est actus entis in potentia fm hm̃oi. sit sufficiẽter assignata. Pro parte affirmatiua est phus in littera. quiꝭ ꝓbat illã diffinitionẽ esse bonã tripliciter. scz ꝓmo ꝑ expla. secũdo cũ manifestat singulas ptes diffinitiõis. ⁊ tercio totam diffinitionẽ. Sed pro parte negatiua arguitur primo. qz qõ est in actu nõ mouetur. sed habens motum mouet̃. ergo non est in actu per motũ. et ꝑ cõsequẽs motus non est actus entis. id est mobilis. Secũdo sic. omne accidens est actus entis in actu. sed motus est accidens. igit̃. Maior ꝓbatur. qz accũs habz ꝑ subiecto totũ ꝓpositũ ex actu et potentia

Maior. Omnis motus: est quidam actus Minor. Motus est actus alicuius: nõ fm q; sibi inest actus alius Conclusio. Patet igit̃ tam expl̃is q̃z rõniby phi: q; motus est actus entis in potentia fm q; hm̃oi.

Maior probat̃. qz omne illud dicit̃ actus quo aliq̃d fit in actu ꝓius in potentia existens. sed aliquid fit in actu ꝑ motũ ad quẽ ꝓius fuit in potentia. igit̃. Sicut expli gratia. edificabile dicit potentiã ad aliquid. cũ autem fm hanc potentiã quã ꝓportat reducit̃ in actũ. tũc dicitur q; edificat̃. et pari mõ est in aliꝭ. Et additur in ꝓpositione (quidam) quia non est actus simpliciter sed actus imperfectus. Minor probatur exꝑliter. quia qñ in ere fit motus ad formaz imaginis ꝓstat q; est actu ex ꝑ formam eris. sed ille motus sibi nõ conuenit fm q; est

actu es. qz tunc semp mouereꝛ ꝯdiu est es. qđ est falsum igit ꝛc. Etiã pbaꝫ ꝑ vnã regulã. qz ois actus est eius actus in quo semp inuenit. sed motus semp inuenit in eo qđ est in potentia. ꝛ non in eo qđ est in actu. g̃ motus est actus entis in potẽtia. Maioꝛ ꝑbaꝫ. qz lumen facit dyaphonũ esse in actu qđ ꝓus erat in potentia. ꝛ semp inuenitur in diaphono. ergo dicit actꝰ diaphoni. Sed minoꝛ patz ex ĩmediate dictis Conclusio relinq̃tur nota ꝑt exempla ꝛ rõnes ꝓbi quas implicat Corrolariũ ꝓmũ Oratio ꝑ diffinitiõe motus posita nõ valeret si quis aliquã clausulam diffinitionis subtraheret. Patet quia ad rõnem motus requirũtur quatuoꝛ ꝓditiones Prima q̃ subiectũ habeat aliquid in actu. Secũda q̃ ĩmpfecte habeat illum actũ. Tercia q̃ ille actus ĩmpfectus ꝓsidereꝫ in oꝛdine ad vlteriozem actũ. Quarta q̃ talis actus cõsidereꝫ in oꝛdine ad aliquod ꝓus qđ se habet in potentia ad ipsum. Sed si aliqua clausula subtraheret que ponit in diffinitione motus. tũc hmõi ꝓditiões nõ obseruarentur. vt patz experiri volenti. igit Corrolariũ secũdum. Quedã diffinitiões ab antiquis date: sunt multis modis incõuenienter assignate. Patz verbi gra. nam ꝙdam dixerũt motum esse alteritatẽ. alij inequalitatem. alij veꝛo dixerũt q̃ motus esset non ens. sed motiua illoꝝ sunt cassa ꝛ vana. put amplius patz in textu. igit. Ad rationes. Ad ꝑmã dicit q̃ mobile est in actu ĩmpfecto ꝙ motum. sed mouet ad actũ ꝑfectum. Ad secãm dicit q̃ motus est actus entis in actu substãtiali. nõ fm q̃ est in actu. sz fm q̃ in potẽtia. vt satis pz ex declaratiõe mioꝛis

Mouetur autem et mouens omne

Querit primo.

Vtrũ secũda diffinitio motus sit materialis respectu ꝑme: in qua dicit q̃ motus est actꝰ mobilis fm q̃ mobile. Pro parte affirmatiua arguit. qz illa secũda diffinitio ꝓbaꝫ ꝛ demonstrat de diffinito ꝙ ꝑmã diffinitiõem. ergo est materialis respectu ꝑme. Tenet ꝓsequentia. qz illa est differentia inter diffinitõem materialem ꝛ formalẽ q̃ materialis demonstrat ꝙ formalem. Añs ꝓbaꝫ. qz ex quo motus est actus entis in potẽtia. sequitur q̃ sit actus mobilis fm q̃ mobile. Sed ꝓ parte negatiua arguit. qz ambe diffinitiões motus dant ꝙ subiectũ. g̃ vna nõ est magis materialis ꝙ alia.

Maioꝛ. Prima diffinitio motus data per primas differentias entis: meretur titulum formalis diffinitionis Minoꝛ. Subiectũ cõtractum scz mobile: tollit a secũda diffinitione rõnem forme Conclusio. Igitur secũda diffinitio motus est materialis: et respectu ꝑme minus principalis

Maioꝛ patz. qz prima diffinitio datur ꝙ actũ ꝛ potentiã. sed actus ꝛ potentia sunt de ꝑmis differentijs entis et sic datur ꝙ prioza. sed prius cõparatur ad posteriꝰ habet rõnem forme. quare seq̃tur q̃ prima diffinitio sit formalis Minoꝛ pz. qz de rõne forme est cõicabilitas. sed ꝛactio impedit cõicabilitatem. ergo etiã tollit rationẽ forme. Sed q̃ secũda diffinitio detur ꝙ subiectũ ꝛactũ patz. qz datur ꝙ mobile qđ est minus cõe ꝙ ens Conclusio ꝓbaꝫ quo ad secũdaz partẽ. qz forma est principalioꝛ ꝙ materia. sed prima diffinitio dicit formalis a forma que a prioꝛi notificat. et ista secũda dicit materialis a materia. ergo ꝓpter transsumptõem hmõi subtilitudinis secũda diffinitio respectu ꝑme dicitur minus principalis

Et q̃ illa secũda diffinitio motus sit bona sufficienter ꝙbatur in littera. qz licet qñq̃ motus sit actus mouẽtis. hoc tũ est ꝙ accns. qz ꝓuenit sibi ĩq̃tum agit ꝙ ꝛactuz sed omne agens per ꝛactũ in agendo repatit. ꝛ sic motus nõ est actus mouentis ĩq̃tum mouens. sed ĩq̃tũ mobile. vt dicit ista diffinitio secũda. Etiaz mouens ĩq̃tũ mouens est in actu. sed motus est actus entis i potentia. ergo repugnat mouenti ĩq̃tum hmõi. Ad rõnem dicendũ. q̃ ille due diffinitiões dantur ꝙ subiectũ. sed diuersimode. qz prima datur ꝙ subiectuz generale et incõtractũ. quare dicit formalis. sed secũda datur ꝙ subiectũ spẽale et ꝛactũ. quare uocat materialis.

Querit secũdo.

Vtrũ actio et passio sint idem actus et realiter motus vnus. Pro parte affirmatiua est Aristoteles in littera. qz sunt actus quẽ agens agendo causat. et quẽ mobile patiendo recipit. vt patet ex diffinitiõe vtriusq̃ Sed ꝙ parte negatiua arguit. qz actio ꝛ passio distinguũtur ꝓdicamentaliter. g̃ non possunt esse idez actus et vnus motus realiter. Tenet ꝓsequẽtia. qz ꝓdicamẽta sunt a toto genere essentialiter ꝛ realiter distincta.

Maioꝛ. Motus respectu mouentis ꝛ moti est vnus actus re: sed differens ratione.

Minoꝛ. Actio ꝛ passio vt loquitur phisicꝰ sunt huiusmodi actus. Conclusio. Igitur actio et passio loquendo phisice: sunt realiter idẽ actꝰ ꝛ vnus motꝰ. licet differant rõne

Maioꝛ ꝑbaꝫ. qz idem est qđ mouens in agendo causat. et qđ motũ patiendo recipit. put patz gñ ignis calefacit aquam. Sed q̃ differant rõne pz. qz nisi sic tunc quicquid ꝓueniret mobili respectu motus hoc ꝓueniret mouẽti. Et huius ponit exemplum Aresto. in littera. qz idẽ est spaciũ ascẽdẽtis ꝛ descẽdẽtis. tũ differẽs rõne fm q̃ ꝓpaꝫ ad terminũ sursũ ꝛ ad ṫminũ deorsũ. Silr eadẽ ẽ distantia ab vno ad duo et ecõtra. sed tũ differunt rõne. qz distantia ab vno ad duo dicitur subdupla. et econtra incipiendo a duob; ad vnũ dicitur dupla. Minoꝛ ꝙbatur. quia phisicus loquens de actione capit ipsam ꝓ forma acta et ꝓducta ab agente in patiens. et illaz forꝫmam ꝓparatã ad agens appellat actionẽ. sed ꝓparatam ad mobile vocat passionẽ. sed illa forma sic ꝙducta dicit motus et actus tam mouentis ꝙ mobilis Cõclusio relinq̃tur nota ex dictis Corrolariũ ꝓmũ. Actus non semp subiectatur in eo cuius actus dicitur. Patz q̃ mouens habet actũ qui est in mobili. licet denoietur denoiatione extrinseca a mouente. qz dicit actio ab agente. non quasi sit in agente. sed quia est ab ipso Corrolariũ secũdum. Extrema vniuersaliter credere ꝓpter ꝓuenientiaz cum medio inter se ꝓuenire: facit sepius in errorẽ incidere. Patz quia causat fallaciam accidentis. vt patz sic arguendo. animal est asinus. homo est animal. ergo homo est asinus. Et ergo ꝙ̃ actio et passio sint vnus motꝰ non tamen sequitur q̃ agens sit patiens. et q̃ discere sit docere. ꝛ sic de alijs. quia omnia ista argumenta pertinent ad fallaciam accidentis Corrolarium tercũ. Non cõpletur ratio ipsius motus absq̃ ꝓcursu anime rationalis Patet quia motus in rerum natura nihil est aliud ꝙ̃ actus imperfectus. qui est inchoatio quedam actus ꝑfecti

sed ratio motus non completur nisi per hoc q fit ꝓparatio actus imperfecti ad prius et ad posterius.et illam cō parationem facit anima rationalis .igitur correlariū verum. Ad rōnem dicendū q actio t passio capiuntur dupliciter.vno modo formaliter pro essentijs fm quas formaliter aliquid dicitur agens vel patiens.et sic distinguūtur predicamētaliter.et isto modo loquitur de eis logicus.Alio modo capiūtur materialiter pro forma producta ab agente in patiens.et sic sunt realiter et entitative vnus motus.et reponūtur in isto predicamento in q̄ reponitur forma per motū acquisita et non sunt predicamenta distincta.Et isto mō loq̄tur de eis phisicus.

Quoniam autem de natura scientia est

Querit̄ primo. Utrum ad naturalem philosophum pertineat ꝓsiderare infinitum. Pro parte affirmatiua est philosophus in littera.qui hoc probat per rationem et signum.quia eiusdem scientie est ꝓsiderare ea que per se insunt subiecto.sed phisicus intromittit se de motu cuius per se passio est infinitum.ergo motus est de numero ꝓtinuorum ad quorum rōnem pertinet infinitum.vt dictum est in principio secūdi.Signū autem est.nam omnes qui ratiōabiliter tractauerūt de scientia naturali fecerūt mentionem de infinito.et ita per locum ab autoritate cōcludi potest q̄ consideratio de infinito pertinet ad phisicum. Sed pro parte negatiua arguitur primo de illo quod non est nō habet phūs naturalis ꝓsiderare.sz infinitum non est.igitur. Maior ꝓbatur.quia cōsideratio scientialis est de ente.primo posteriorū. Minor patet in textu Secūdo sic.ꝓsideratio transcendentium spectat ad metaphisicum.sed finitum t infinitum sunt transcendentia.igitur. Minor probatur.quia infinitum t nō finitum idem sunt.sed finitum t nō finitū opponūtur cōtradictorie t dicūtur de quolibet ente

Maior. Considerare negatiue infinitum: pertinet ad primū philosophū Minor. Infinitum sumptum priuatiue: ꝓtinetur infra metas ipsius phisice. Conclusio. Igitur ad naturalem philosophum: pertinet ꝓsiderare infinitum priuatiue sumptū

Maior probatur.q̄ infinitum negatiue est extra motum et materiam sensibilem et separatū a materia fm rē de talib⁹ autē directe ꝓsiderat primus phūs Et dico non tanter(directe)quia naturalis phūs potest per attributionem de tali infinito determinare.vt patz octauo huius vbi agit̄ de infinitate primi motoris Minor probat̄. quia infinitū priuatiue est passio ꝓtinui motus et temporis.de quibus se intromittit naturalis phūs .sic enī infinitum est de his que sunt subiecta motui t materie sensibili.In cuius signū phūs in isto libro diffinitiue agit de infinito taliter accepto Conclusio relinquitur nota ex probationib⁹ pro parte affirmatiua factis Correlarū Antiquoꝝ positio ꝓcedentiū infinitū esse:inuenit̄ fm diuersos multipliciter differre.Patz q̄ q̄dam antiquorum locuti sunt naturaliter t q̄dam innaturaliter de infinito Et illi qui innaturaliter locuti sunt posuerūt infinitum esse quoddā per se subsistens.sicut pictagorici et plato. Et isti differebāt dupliciter.primo q̄tum ad positionez. et secūdo q̄tum ad radicem.vt ad longū declarat phūs in textu.Siliter illi qui naturaliter locuti sunt ponētes infinitū esse accidens diuersificati sunt.nam q̄dam posuerunt vnū ꝓncipiū materiale qđ dixerūt esse infinite magnitudinis.Alij aūt posuerūt infinitatem fm multitudinē Et hoc differēter.q̄ anaxagoras posuit infinita principia fm spēm et qōlibet esse in quolibet.vt habitum est in primo huius.Alij sicut democritus t eius collega leucippus posuerūt infinita ꝓncipia.nō q̄dem substātialiter differentia.sed figura positione.t ordine. Ad rōnes Ad primā q̄d sit dicendū patebit in sequentib⁹. vbi ostēdetur quomodo infinitū est et quō nō est Ad secūdaz dicit̄.q̄ infinitū captū cōtradictorie est transcendens. sed nō si capiat̄ ꝓtrarie vel priuatiue. sicut hic capit̄

Querit̄ secūdo. Utrū vere sint ꝓprietates infiniti :q̄s ei attribuebant antiqui. Pro pte affirmatiua est autoritas antiquoꝝ.qui attribuebāt infinito quatuor ꝓprietates. Prima q̄ ipsum est ꝓncipiū.Secūda q̄ ipsum est ingenitū t incorruptibile. Tercia q̄ ipsum ꝓtinet t gubernat omnia.Quarta q̄ ipsum est quoddā diuinū. Et nō solum attribuūt infinito has ꝓprietates.sed cum hoc ponūtur motiua quib⁹ antiqui inducebāt̄. Sed pro parte negatiua arguit̄.q̄ infinitū de quo est hic sermo et etiam apud antiquos phos.pertinet ad impfectionem. q̄ habet rōnem partis fm phm.sed iste ꝓprietates spectant ad perfectionem.ergo non possunt attribui infinito hic considerato.

Maior. Infinito sumpto negatiue: q̄uenit predictas proprietates ascribere. Minor. Si priuatiue sumatur infinitum: sic ei nō conueniūt proprietates antiquoꝝ. Conclusio. Igitur put intendebat antiquoꝝ ratio: sic pfate ꝓprietates nō q̄uenūt infinito

Maior ꝓbatur.q̄ deus gloriosus dictas ꝓprietates habet excellentissime.vt patz enumerando singulas.igit̄.

Minor pz.q̄ infinitum priuatiue tenet se ex pte materie.que nō pt esse principiuz omniū aliorum.neq̄ gubernare oīa alia.q̄ tale infinitū habet rōem impfecti. sicut postea ostendit Aristoteles. Et g̃ rōnes antiquoꝝ arguūt sophistice circa duas primas ꝓprietates.q̄ aliud est principium inceptiōis rei et magnitudinis.et sicut dicit̄ de pncipio ita dicēdū est de fine.Etiā infinitū materiale nō potest oīa gubernare t ꝓtinere.et sic ad illud falsum nō potest adduci bona rō. Conclusio relinq̄tur nota. q̄ ipi loquūtur de infinito materiali sumpto priuatiue.qđ ptinet ad impfectionē.Sed q̄ loquātur de infinito materiali patz.q̄ nulli aut pauci alias causas posuerūt ēē solaz causam materialē infinit̄. Seq̄tur correlarie primo q̄ partim vera et partim falsa fuit antiquoꝝ ꝓsideratio Patet q̄ fuit vera loquēdo de infinito in actu.sed falsa loquēdo de infinito in potentia Seq̄tur correlarie secūdo.q̄ ad ꝓcludēdū infinitū in reruz natura antiq̄ ꝓdurerunt q̄dam motiua:nō penitus ꝓtenenda.Patz tum primo.q̄ tempus videt̄ semp fuisse et semp fore.Tum secūdo.q̄ infinitū inuenitur in diuisione magnitudinis et in numero.q̄ magnitudo potest diuidi in infinitas ptes et numerus potest augeri sine statu.Tum tercio.q̄ generatio est perpetua.et si nō esset aliq̄ō infinitum.cū qđlibet generatū accipiat sibi suā portionē materie.sic tandem deficeret generatio.Tum quarto.quia si aliq̄ō cor-

pus sit finitū tūc terminat̄ p alterū. et de illo vltrius q̄rit̄ tur.et sic tandem oportet dare aliq̄d corpus interminatum aut in pluribꝫ corporibꝫ ꝓcessum infinitū. Et illam rōnem dicit ꝓmentator esse famosam sed falsam. Tum q̄nto q̄ intellectus ita dicit sicut se habent res ad extra. sed intellectus p̄t intelligere magnitudinē infinitā t etiā spaciū infinitū.in quo spacio si posset esse corpus defacto est corpus.eo q̄ in ꝑpetuis nō differūt esse t ꝓtingere.id est posse. Sequit̄ correlarie tercio q̄ absq̄ inconuenienti licet quodāmodo ꝓcedere:q̄ in perpetuis idē sunt esse et ꝓtingere.Patz q̄ in ordine ad causas naturales penes quas naturales p̄hi sumunt sua iudicia si in illis est potentia ad semp existendum quicūq̄d in talibꝫ possit esse iam actu est.Addit̄ tū hic signāter (quodāmodo) quia respectu prime cause multa possunt fieri ꝑpetue durationis.que nec sunt nec semp erūt. Et tiā tam intellect⁹ humanus q̄ angelicus t etiā volūtas.licet sint ꝑpetue permanētie.nō tū semp sunt sub eadē dispositione. Ad rōnem dom̄ q̄ ipa militat p cōclusione. q̄ antiqui false attribuebant illas ꝓprietates infinito materiali. sed fm veritatē debet attribui infinito formali.

Querit̄ tercio Utrū infiniti significatio:sit de multiplicium numero. Pro veritate t pte affirmatiua est Aristoteles in littera qui ponit ꝓmo tres acceptiones infiniti.et postea ponit vnā diuisionē trimēbrem. Etiā infinitū capit̄ q̄nq̄ cathegorematice. et quādoq̄ syncathegorematice. et vtroq̄ modo dicit̄ dupliciter. scz fm magnitudinez et fm multitudinē.vt patebit infra

Maior Acceptiōes assignate a ꝓho: rōnabiliter ꝓueniūt infinito. Minor. Acceptiones quas alij posuerūt:ex distinctiōe p̄hi quodāmodo processerūt Conclusio. Igit̄ infinitum est de numero multipliciū

Maior pz.q̄ infinitū capitur primo mō q̄si nō finitū et sic p̄uctus dicit̄ infinitus tanq̄ non existens de genere transibiliū.Secūdo dicit̄ infinitum qđ cūtum est de se transiri potest.sed tū eius transitus nō potest bene a nobis pfici.Sicut diceret̄ via infinita vsq̄ ad fundum maris.aut q̄ cū difficultate vel vix potest pfici. sicut via ad indiam diceret̄ infinita.Tercio dicit̄ infinitū qđ est natuz transiri tanq̄ de genere transibiliū existens t tū non habet transitū ad finē.sicut linea sine termino diceret̄ infinita. Deinde ponit vnā diuisionem etiā trimēbrem. nā aliq̄d dicit̄ infinitū fm diuisionē.sicut in cōtinuis.aliq̄d fm appositiōem.sicut in numeris.aliquod vtroq̄ mō. sicut infinitū in motu et tempe.Et q̄ p̄hus illas acceptiones inductiue declarat.ideo relinq̄tur q̄ sint rōnabiliter assignate Minor patz.q̄ sequaces Aresto.dicūt infinituz quādoq̄ accipi cathegorematice.et quādoq̄ syncathegorematice.et vtrūq̄ diuidūt in infinitū fm magnitudinem et fm multitudinē Unde infinitū cathegorematice fm magnitudinem dicitur magnitudo sine termino.seu magnitudo cuius non est dare vltimā partem. Sed infinitum cathegorematice fm multitudinem dicit̄ multitudo innumerabilis. vel cuius ꝓsequenter numerando non est inuenire vltimam vnitatem. Et ille acceptiones pullulant ex tercia acceptione distinctionis philosophi. in qua dicitur q̄ infinitum est de genere q̄ntitatis.et tamē non est peruenire ad eius vltimū terminum. hoc autem vniuersaliter dictū potest subdiuidi in q̄ntitatem continuam et discretam. Infinitum syncathegorematice fm magnitudinem dupliciter potest exponi.vno modo infinitum.id est aliquātum et q̄tūlibet maius. Alio modo id est aliquātum et non tantum quin maius. vt duplum triplum quadruplū et sic sine statu. Et illa acceptio similiter deriuatur a tercia acceptiōe philosophi. quia infinitum in q̄ntitate ꝓtinua caret termino.et ex hoc sequitur q̄ in eo est dare aliquātum et q̄tumlibet maiꝰ. et non tantum quin maius. Sed infinitum syncathegorematice fm multitudinez potest dupliciter exponi. Primo infinitum id est aliquot.et quodlibet plura. Secūdo modo id est aliqđ et non tot quin plura. vt plura q̄ vnū duo tria tē.et sic sine statu. Et de istis potest declarari sicut de precedētibꝫ. Et dicuntur huiusmodi acceptiones syncathegorematice.q̄ includūt signū vniuersale. quod est syncathegorema Ex omnibꝫ istis relinquitur conclusio vera Sequitur correlarie q̄ ꝓpositiones de infinito formate:plerūq̄ sunt distinguende. Patet q̄ quādoq̄ in vno sensu sunt vere et in alio false. Sicut patet de illis ꝓpositionibꝫ.infinita est linea.infinitus est motus infinite partes sunt in cōtinuo.infiniti fuerunt homines infinitum pondus fortes potest portare.infinita sunt finita. Et q̄ expositio illarum ꝓpositionum ꝓcernit logicam.ideo eas reseruo tractatui de exponibilibꝫ.

Querit̄ quarto. Utrum infinituz sit in natura:sicut per se existens substantia Pro parte negatiua est p̄hilosophus qui in hoc reprobat antiquos philosophos q̄ posuerunt infinitum esse substantiam rerū et per se subsistens. Et ponit Aristoteles ꝓtra antiquos aliquas rationes.de quibꝫ satis clare patet in expositione littere

Maior. Infinitum ex parte forme:est substantia existens potissime. Minor. Infinitū ex parte materie:non potest essentialiter esse natura substantie. Conclusio. Non potest igit̄ esse substantia per se existens ipsum infinitum:fm intentionem antiquorū philorū

Propositio maior patet. q̄ hoc modo infinituz noiat actum purū nō limitatū per aliqđ recipiens. Minor probatur.quia substantia de se non est extensiue diuisibilis.sed infinitū fm q̄ hmōi est diuisibile. Etiam infinituz est passio magnitudinis motus t temporis que nō possunt separari nec per se existere.et sic per ꝓsequēs nec infinitum. Tenet ꝓsequētia. q̄ passio minus potest per se existere q̄ eius subiectū.et has rōnes etiam tangit p̄hus in littera Conclusio patet.quia antiqui philoquūtur de infinito quod sequitur numerum de genere quātitatis tale aūt nō potest esse suba.igit̄.

Querit̄ quinto. Utruz in natura possit ee: aliquod actu infinitū corpus sensibile. Pro parte negatiua est p̄hus in littera qui hoc ostendit logice t physice.logice id est per rationes famosas et ꝓbabiles.sed physice.id est p rōnes naturales.de quibꝫ omnibꝫ diligenter videātur copulata.q̄ frustra esset idem bis ponere. Sed pro parte affirmatiua et falsa arguit̄ dupliciter. Primo motus celi est infinitus.ergo celum erit infinitū. Tenet consequentia.q̄ motus infinitus presupponit mobile infini

tum Secūdo.in celo reperitur infinitum fm diuisionē in potentia.ergo etiam actu.Tenet ꝓsequentia. quia in perpetuis non differūt esse et posse

Maior. Potest cōcludi ratiōabiliter.id est logice: ꝙ repugnat actu infinitū in natura esse

Minor. Concludi potest p processum phisicum: non posse esse corpus sensibile infinitū

Conclusio. Igitur esse actu corpus infinitum sensibile: simpliciter repugnat nature nūc instituite

Maior patet. quia phūs probat logice duabꝫ rōnibꝫ ꝙ nullum corpus sit actu infinitum. quia de rōne corporis est esse terminatū superficie. sicut linea terminat punctо. Similiter non est infinitū qđ sit numerus aut multitudo. qz de rōne multitudinis est ꝙ sit numerabilis. Et vocantur iste rōnes logice. id est ꝓbabiles. qz si quis oppositum teneret faciliter euadendo. diceret nō admittendo dictas diffinitiōes. sic aūt non posset euadere rōnes phisicas. Et ergo phūs probat per rōnes phisicas taz presupponēdo aliquid qđ non presupponendo. vt ad longum deducit in textu. Et sic relinquitur minor nota.

Conclusio similiter est nota ex declaratiōe philosophi

Sequitur corrolarie. ꝙ positio anaxagore est irrationabilis: de mansione infiniti corporis. Patz qz phūs reprobat illam opinionem duabꝫ rationibꝫ Ad rationes Ad pmam dicit. ꝙ motus celi non est infinitus p extensionem mobilis t spatij in quo est. sed solum per reiterationem eiusdem mobilis finiti per idem spacium Ad secūdam dicendū ꝙ celum est diuisibile in ratione quātitatis mathematice aut supnaturaliter. sed non per actionē nature. et sic negatur ꝓsequētia

Q quidez igitur actu nō sit corpus infinitū

Queritꝫ primo. Utrū infinitum in potentia: sit in rez natura Pro parte affirmatiua est phūs qui hoc multipliciter probat in diuersis. qz reperitur in numeris in magnitudinibꝫ in tempore et in generatione hominū.

Sed pro parte negatiua arguit. quia omnis potētia reducibilis est ad actum. alꝫ esset frustra. si ergo infinitū reperiatur in potentia in rebꝫ naturalibꝫ quandoqz poterit reduci ad actū. qđ in ꝓcedēti qstione reprobatū est.

Maior. Volenti de infinito determinare: expedit quedam documenta prelibare Minor. Actu esse: aut nullo modo ꝓcedere infinitum: est de numero impossibiliūm. Conclusio. Igitur in quibusdā infinitum potest habere locum: sic tñ vt suū esse in actu semper manet cū potentia permixtum.

Maior pz ꝙbi gra. qz primo oz scire ꝙ aliqđ dicit esse fm potentiā iuxta vnā diuisionē entis q est fm actuz t potentiā. Secūdo oportz scire ꝙ infinitū sumptū priuatiue put ptinet ad qntitatē dicit aut fm ablationē. i. diuisionē aut fm appositiōem. Et loqtur hic phūs de infinito sumpto cathegorematice. Tercio oportet ꝓsiderare ꝙ qđā dicūtur fm potentiā pmā. sicut antichristus. qđā fm actum ꝓpletū. sicut res pmanentes q ꝓpletum habent esse vt hō vel domus. quedā vero habent esse pmixtū ex actu t potētia simul. Et hoc differenter qz qđā hoc habent in pmanentia. sicut ptes rei pmanētis hūt esse in suo toto. tales em nō dicūtur in potētia. sicut antichristus. nec dicūtur esse in actu ꝓprio. sicut ipsum totum. sed sunt sub actu totiꝰ. t p diuisionē fiūt sub actu ꝓprio. Alio mō contingit actū et potentiā ꝓmisceri p successionē. sicut in motu t tpe. Qꝫ aūt hec documenta ꝓferāt ad determinationē de infinito patz. qz ostendūt in quibꝫ est infinitum et qūo est in illis. Minor hz duo ꝓplexa. primuz dicit ꝙ sit impossibile esse actu infinitum. et patz ex supra dictis. Sed secūdū dicit ꝙ nullo mō esse infinitū sit de numero impossibiliūm. Patz qz hoc esset negare ꝙ ꝓtinuū esset diuisibile in infinitū. et ꝙ numerus posset augeri in infinitū et fm illos qui ponūt eternitatē mūdi esset dare ꝓncipiū et finem in motu t tpe. Et g̃ medium est eligendū t dicendū ꝙ infinitū sit in potentia Conclusio patz ex ꝓcessu Aresto. qz magnitudo diuisibilis est in infinitū p ablationem. et numerus habz infinitatē p additionē Et silꝫiter posita eternitate mūdi pateret de generatiōe hominū de duratiōe motus et tpis. in oibꝫ em istis est qđam infinitas. sed ibi actus t potentia sunt pmixti. qz non pūt reduci ad actū cōpletū. sed solū ad actū incōpletū t successiuū. qz eo mō quo aliquid est in potentia reducit ad actuz Et p hoc soluit rō in oppositū facta.

Queritꝫ secūdo. Utrū diffinitio philosophi cōtra antiquos data: sit de infinito bñ assignata. Pro veritate t pte affirmatiua est ꝓcessus phi qui reprobat diffinitiōez antiquoz. t phat suā ꝓpriā diffinitionē a signo cōiter loquētiū. Sed p pte negatiua arguit sic. qz diffinitio ꝺr qsi valde finitio. sed infinitū finiri non pt. g̃ neqz diffiniri.

Scđo sic. qz illa diffinitio ꝙuenit finito. ergo nō valet. Aūs phaz. qz extra finitū semp est aliquid accipere

Maior. Solū quodam ꝓsuppositio: bona est diffinitio antiquorū quā dant de infinito Minor Contrario modo diffiniendum est infinitū: cꝫ antiqui diffinierūt ipsum Cōclusio. Igit diffinitio ifiniti ab Arestotele tradita: est simpliciter recipienda

Propositio maior sic patet. quia data antiquoz imaginatione ꝙ sit aliqua substantia dimensionata infinita fm omnem dimensionem t omnē positionis differentiā ꝓstat ꝙ extra eam nihil est accipere. eo ꝙ occupat omnez locum imaginariū Minor probatur. quia antiqui dixerūt ꝙ infinitum est cuius nihil est extra accipere. Sed phūs opposito mō diffiniens dicit. cuius semp est aliqđ extra accipere. Et hoc phūs ostendit in circulis qui dicūtur esse sine termino. inꝫtum in eis semp est aliquid consequenter accipere. cꝫuis eadem pars sepius accipiatur. et ideo si sit ꝓprie infinitū semp ē ꝓsequēter aliud t aliud accipere nō redeūdo pluries ad eandem partē Cōclusio probatur exemplariter. quia infinitas reperitur in cōtinuis. scilicz fm ꝙ continuū potest diuidi in semper diuisibilia. cōstat aūt ꝙ hoc mō procedit diffinitio Arestotelis nō aūt antiqūm. igit ꝓclusio vera Corrolariū primum. Justuz est infinito attribuere: rationem ignoti t partis et materie. Patet. quia infinitum est in ꝓtinuo sicut potentia et sicut contentum. Verbi gratia dato aliqđ ꝓtinuo si fiat diuisio in eius partes semper tales sunt finite que actu sunt diuise. sed inquantum continuum

gut eius partes actu diuise ꝓtinẽt in se ꝓtes in quas ꝑt diuisio sine statu ꝓcedere ꝑm hoc inuenit ibi infinitũ. constat aũt q infinitũ hz rõnem ꝓtenti et entis in potentia. et p ꝙsequens rõnem partis cuius est ꝓtineri. siliter habet rõnem materie cuius etiã est ꝓtineri. et rõnem igneti. qz ens in potẽtia seu materia nõ cognoscit nisi p actũ.

Correlariũ secundũ. Reliq assertiones sunt vere: que de infinito dicũtur famose. Patz verbi gratia. qz prima est q infinitũ reperitur in diuersis nõ vniuoce sicut vna natura. sed q̃dam analogia. Patz qz infinitũ inuenit in magnitudine z motu et tpe. que nõ sunt eiusdẽ generis. sed magnitudo ꝑm se est diuisibilis et motus ꝓpter magnitudinẽ. et tempus ꝓpter motũ. Alia est assertio q ꝙsideratio mathematicoꝝ nõ remouet. licet nõ ponat actu infinitũ. Cui cã est. qz inter magnitudines finitas potest saluari sufficienter tota ꝙsideratio mathematicoꝝ. Ultima est. q cũ sint quatuor cause infinitũ reducit ad genus cause materialis. et patz ex dictis. Correlariũ tercium Soluere rõnes quoꝝdũ superuis tactas nõ est difficile quib nitebant actu esse infinitũ ꝓcludere. Patz qz q̃daz earũ sunt oĩno defectuose. et q̃dam earum aliquã veritatem ꝓtinent. sed insufficientes sunt ad ꝓcludendũ ꝓpositum. ꝑt latius patet in fine tercij libri phisicoꝝ vbi philosophus p ordinẽ soluit ẽnqz rõnes antiquoꝝ Ad rõnes ad ꝑmã dicit. q licet infinitũ in actu nõ posset finiri neqz a nobis ꝓprehendi. tñ tene infinitũ a potentia. qõ hic diffinit. Ad secũdã dicit q extra finitũ est semp aliquid accipere qõ sit extra naturã finiti. sed extra infinitũ est semp aliquid accipere qõ tñ est de natura infiniti. et sic debet intelligi diffinitio. Et sic ꝑz responsio huius quesiti et p ꝙsequens omniũ q̃sitoꝝ huius tercij

Similiter aũt necesse ẽ phisicũ.

Querit ꝑmo.

Vtrũ ꝙsiderare locum: pertineat ad phisicũ. Pro pte vera z affirmatiua est phs in principio huius quarti. in quo hoc multipliciter z efficacit ostẽdit Sed pro parte negatiua arguit. locus est mathematice ꝙsideratois. ergo nõ phisice. Scdo sic. oĩs passio est in suo subiecto. sed locus nõ est in ente mobili. g nõ est passio ei. Minor. ꝓbat. qz ecõtra ens mobile est i loco

Maior. Consideratõem a naturali scia nõ auferũt tria motiua scientie ꝓtraria. Minor. Ostẽdit antiquoꝝ sophistica ratio: q ad phicũ ptinet loci ꝙsideratio Conclusio. Igit de loco tanq̃ de passiõe rei phisice: spectat naturalem ꝙsiderare

Maior ꝑz ex tribus rõnibus q̃ ex littera eliciũtur ꝓtra illa tria motiua. Prima rõ. qz ea q̃ sunt cõia oĩbus naturalibus maxime ptinẽt ad ꝙsideratõem naturalis phie. sed locus est coĩs oĩbus rebus naturalibus. g. Maior ꝓbat. qz talia sunt p se. z p ons ptinẽt ad eãdẽ sciam q̃ est de rebus naturalibus. Minor ꝓbat. qz oẽs res naturales sunt locabiles. Secũda rõ. qz scia naturalis ꝙsiderat de motu. sed ꝑma z cõissima spẽs motus est motus localis. q̃ ꝑsupponit locũ. Tercia rõ. qz plurima difficultas est circa certã notitiã de loco. nõ em antiq defecerũt aut ptermiserũt ꝙsideratõem loci ꝓpter facilitatẽ notitie de loco. sed qz non potuerũt attingere Minor ꝑz. vbi gra antiq sic arguebãt. qõd nõ est nusq̃ est. g q̃cq̃d est alicubi est. In isto argumẽto sunt duo ꝙsideranda. Primũ ptinet ad formam qz arguũt a destructõe aĩtis ad destructiõem ons. et sic ꝑmittit fallacia ons. Secũdũ ptinet ad materiã. qz antique estimabãt hãc passionẽ. scz esse in loco. esse ꝙuertibile cũ ente. Sed hec sophistica rõ subseruit ꝓsenti ꝓpositio. qz ꝑmi philosophãtes nõ posuerũt aliq entia nisi corpa sensibilia sensu tacta. quo dato oẽ ens est ens naturale ꝓprie loquẽdo. Patz g q loc hz ꝑfectate ad omne ens naturale. Ex si positio antiquoꝝ esset vera. tũc phisica esset ꝑma phia. eo q entia naturalia cẽnt ꝑma entia Et cuius hoc sit falsum. tñ p ipm ꝓbat aliq nõ ꝓpositũ.

Ex his ꝑz ꝓclusio. scz q loc est adeqta passio rei naturalis. loquor aũt de re naturali ꝓprie in actu existẽtis z mobilis z ꝺcscibilis ꝑm q natura stricte diffinita est i secũdo huius

Correlariũ. Cõsideratio de loco hz difficultates: ꝑpter varias ꝓprietates loco inexistẽtes. Patet p Aristo. in textu. qz quidã posuerũt locũ esse materiã. ꝺdã formaz. ꝺdã dimensionem separatã. inuitẽtes tñ ꝓprietatib loci. Etiã priores antiq nihil certi tractauerũt de loco. z hoc est signũ q ꝙsideratio de loco hz difficultatẽ. Ad rõnes. Ad ꝑmã ꝺr q diuerse scie pũt idẽ ꝙsiderare diuersimode z eq̃uoce. et sic est in ꝓposito Ad secũdã ꝺr q locus est passio extrinseca entis mobilis. g nõ oportz q sit in corpore locato subiective. sed est subiective in corpore locante et ptinet locatum

Queritur secũdo

Vtrũ pioꝝ rõnes et experiẽtie: cõuincant locũ aliquid esse Pro pte affirmatiua est phs in littera. qui ꝓbat locum esse tribus rõnibus. Sed p pte negatiua posset argui sex rõnibus phi quib ꝓbat locum nõ esse. videant in textu.

Maior. Rationes vere et experientijs cõsone: ꝓbant locũ aliquid esse Minor. Omnes rõnes sunt sophistice: que nituntur simpliciter ꝓcludere locũ in rebus nõ esse Conclusio Facile est igitur ex diuersis apparẽtijs elicere: in rerũ natura locũ existere

Maior ꝓbat. qz videmus sibi inuicẽ corpora succedere in eodem vbi. ita q vbi prius fuit aqua postmodum erit aer. prout constat per experientiam. Et ergo potest elici talis ratio. sicut transmutatio ꝑm formã arguit materiam. ita transmutatio ꝑm locum arguit locum. sed ex prima transmutatiõe ꝓcessum est esse materiam. ergo vigore transmutatiõis secũde debet ꝓcedi locũ esse Secũda ratio. quia ex motu corporum simpliciũ ꝓcludi potest esse quãdam virtutẽ seu potentiã localem. z per consequẽs possumus ꝓcludere locum in rerũ natura existere Tercia ratio. quia antiqui posuerunt esse locũ. nam qui vacuũ posuerũt necessario ꝓcesserũt esse locũ. vt patet ex diffinitione vacui. Similiter hesiodus et alij theologantes poete principium et primũ omniũ posuerũt esse locum. et ita dederũt loco quãdam mirabilem prerogatiuam. scz q esset principium ꝙseruatiuũ aliorum a quo alia dependebant. et nõ econtra Minor ꝓbatur. qz locũ esse est simplicit verũ et per ꝙsequens rõnes peccãt que simplr ad oppositum laborant. Et ergo rões Aristotelis que vident pretẽdere locũ nõ esse sunt sophistice.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf